

TARKASTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 3/2009 vp

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2008

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä huhtikuuta 2009 lähettänyt hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2008 (K 1/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan ja ulkoasiainvaliokuntaan ja samalla määrännyt, että pysyvien erikoisvaliokuntien on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- eduskunnan pääsihteeri Seppo Tiitinen, eduskunnan kanslia
- eduskunnan apulaispääsihteeri Jarmo Vuorinen, eduskunnan kanslia
- valtiosihteeri Risto Volanen, valtioneuvoston kanslia
- valtioneuvoston controller Soili Vasikainen, valtiovarain controller -toiminto
- pääjohtaja Tuomas Pöysti, Valtiontalouden tarkastusvirasto, eduskunta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tarkastusvaliokunta on vuosi sitten toimenpidekertomuksesta antamassaan lausunnossa (TrVL 1/2008 vp) käsitellyt eduskunnan lausumamenettelyn ja kertomusmenettelyn toimivuutta. Tarkastusvaliokunta on myös esittänyt kertomuksen johdosta hyväksyttäväksi kaksi kannanottoa. Ensimmäisessä kannanotossa tarkastusvaliokunta on katsonut, ettei lausumamenettely nykyisellään toimi tarkoitettulla tavalla parlamentaarisen ohjauksen ja valvonnan välineenä eikä nykymuotoinen prosessi tue riittävästi eduskunnan ja hallituksen välistä vuoropuhelua. Keskeisenä kehittämiskohteena tarkastusvaliokunta on pitänyt myös lausumien reaaliaikaisen seuranta-järjestelmän aikaansaamista. Toisessa kannanotossaan tarkastusvaliokunta on puolestaan pitä-

nyt hallituksen toimenpidekertomuksen ja valtion tilinpäätöskertomuksen yhdistämistä perusteltuna. Molemmat kertomukset annetaan eduskunnalle nykyisin samoihin aikoihin ja niissä käsitellään osin samoja asioita. Kertomusten yhdistämisellä on tarkastusvaliokunnan mielestä mahdollista tehostaa parlamentaarista ohjausta ja valvontaa sekä järkiperäistää kertomusaineiston valmistelua hallinnossa ja käsittelyä eduskunnassa. Samalla tulisi myös ratkaista, minkä valiokunnan toimialaan kertomuksen käsittely kuuluisi.

Perustuslakivaliokunta on toimenpidekertomuksesta antamassaan mietinnössä (PeVM 5/2008 vp) katsonut, että mahdollisuuksia kertomusmenettelyn kehittämiseen on aiheellista tarkastella jatkossa. Perustuslakivaliokunnan mukaan kysymys on kuitenkin siinä määrin laaja ja

periaatteellinen, että se ei ole tässä yhteydessä ratkaistavissa. Siksi perustuslakivaliokunta on saattanut asian puhemiesneuvostossa käsiteltäväksi.

Puhemiesneuvosto on käsitellyt asiaa maaliskuussa 2009 ja todennut, että kyseisten kertomusten yhdistäminen on hallitukselle kuuluva asia. Kertomuksen käsittely eduskunnassa siten, että tarkastusvaliokunta antaisi asiassa perustuslakivaliokunnan asemasta mietinnön, vaatisi puolestaan eduskunnan työjärjestyksen muutoksen. Puhemiesneuvosto päätti saattaa kertomuksen yhdistämiskysymyksen valtioneuvoston tietoon.

Valtion tilinpäätöskertomuksen ja hallituksen toimenpidekertomuksen yhdistämistarpeesta on tarkastusvaliokunnan käsityksen perusteella olemassa nyt laaja yksimielisyys niin eduskunnan kuin valtioneuvostonkin taholla. Valtioneuvostossa on jo aloitettu kertomusten yhdistämiseen liittyvien kysymysten selvittelytyö, ja syksyllä on tarkoitus saada myös konkreettisia päätöksiä asiassa.

Tarkastusvaliokunnan mielestä kertomusmenettelyn järkiperaistaminen yhdistämällä nämä kaksi kertomusta on tarpeen. Kertomuksissa on myös osaksi samankaltaista sisältöä, joten yhdistämisellä voidaan parantaa myös hallinnon prosessien tuottavuutta. Kertomuksia yhdistettäessä on tärkeää sisällön osalta painottaa raportointia valtiontalouden tilasta, kehityksestä ja riskeistä sekä ennen kaikkea yhteiskunnallisesta

vaikuttavuudesta. Tarkastusvaliokunnan mielestä hyvien tulosten lisäksi tulee kertoa oikeat ja riittävät tiedot myös toiminnan puutteista ja epäkohdista. Tarkastusvaliokunta pitää tärkeänä, että tavoitteiden saavuttamista ja tulosten kriittistä arviointia syvennetään.

Tarkastusvaliokunta pitää myös tärkeänä lausuma- ja kannanottomenettelyjen seurantajärjestelmän ja siihen liittyvien menettelytapojen kehittämistä jatkossa siten, että ne nykyistä paremmin mahdollistavat parlamentaarisen ohjauksen ja valvonnan sekä eduskunnan ja hallituksen välisen vuoropuhelun.

Tarkastusvaliokunnan mielestä uusi kertomusmenettely voitaisiin ottaa käyttöön seuraavan vaalikauden alusta.

Säilytettävä kannanotto

Tarkastusvaliokunnan ehdotuksesta hyväksytty informaatio-ohjauksen toimivuutta sosiaali- ja terveydenhuollossa koskeva kannanotto (M 2/2008 vp — EK 15/2008 vp) kokonaisuudessaan on edelleen tarpeellinen ja tulee säilyttää hallituksen kertomuksessa.

Lausunto

Lausuntonaan tarkastusvaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Ahde /sd
vpj. Klaus Pentti /kesk
jäs. Risto Autio /kesk
Pertti Hemmilä /kok
Erkki Pulliainen /vihr

Petri Salo /kok
Pekka Vilkuna /kesk
Raimo Vistbacka /ps
vjäs. Timo Kaunisto /kesk.

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Nora Grönholm
valiokuntaneuvos Matti Salminen.